

А.А. ГРИЦЕНКО, д-р екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України,
заст. директора з наукової роботи,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»,
вул. Панаса Мирного, 26, 01011, Київ, Україна,
e-mail: agrytsenko@ief.org.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5030-864X>

ВІД СТАБІЛЬНОСТІ ГРОШОВОЇ ОДИНИЦІ ДО СТІЙКОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

У ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» 12 травня 2020 р. в онлайн-режимі відбулася Міжнародна наукова конференція на тему «Проблеми та перспективи забезпечення стійкості фінансової системи України: зовнішні та внутрішні аспекти».

Стійкість показує здатність системи зберігати свої функціональні властивості в умовах дії дестабілізаційних чинників. Сучасний світ вступає в період посилення нестабільності розвитку. Цей процес має глобальний характер, стосується всіх сфер і країн. Фінансова система порівняно з іншими складовими економіки є більш чутливою до дестабілізаційних впливів, що пов'язано, перш за все, з її основним агентом, яким є гроші.

Рух грошей, їх емісія, розподіл, накопичення і використання є основою функціонування фінансової системи та її складових. У грошах віддзеркалюється вся економіка, що засвідчує їх роль як загального еквіваленту. В ринковій економіці гроші виступають як загальне мірило всіх благ, яке завжди повинно залишатися стабільним, інакше сама процедура вимірювання втрачає сенс. Без стабільної грошової одиниці не може бути стійкої фінансової системи. Це необхідна, але недостатня умова.

Фінансові кризи можуть відбуватися при відносно стабільній грошовій одиниці. При цьому фінансові ринки здатні інтенсивно зростати в той час, коли економіка не перебуває на стадії піднесення. Гроші, фінансові ринки і реальна економіка знаходяться в тісній залежності, але також мають свою відносну самостійність у функціонуванні. Кожна з цих складових соціально-економічної системи може, з одного боку, породжувати внутрішні дестабілізаційні чинники, які поширюватимуться на всю систему, а з іншого — здійснювати стабілізуючий вплив і бути однією з умов загальної стійкості соціально-економічної системи.

З'ясування механізмів забезпечення комплементарного розвитку цих складових є надзвичайно важливою і складною справою. У кожній країні є

своя специфіка вирішення цих завдань. Важливість конференції полягає в пошуку шляхів подолання кризових явищ і забезпечення стійкості фінансової системи України в умовах глобальної нестабільності.

У виступах учасників і опублікованих статтях висвітлено різні аспекти цієї проблематики, висловлено різні думки, обґрунтовано підходи до вирішення актуальних завдань. Безумовно, проблеми фінансової стійкості неможливо розв'язати окремо від проблем стійкості до дестабілізаційних впливів усєї економіки. Тому необхідним є комплексний підхід, який включає поєднання зусиль ринкових суб'єктів і держави, макро- і мікрорівень, узгодженість у використанні податкових, бюджетних, монетарних та інших інструментів у процесі державного фінансового регулювання економічного розвитку. Особливу роль у цьому відіграють державні інститути, які відповідають за формування та реалізацію фінансово-економічної політики. Важливо також урахувати особливості дестабілізаційного впливу пандемії COVID-19.

Продовження досліджень цієї проблематики має ґрунтуватися на науковому осмисленні основоположних економічних процесів, пов'язаних з переходом від індустріально-ринкової до інформаційно-мережевої економіки, який змінює не тільки функціональні, а й сутнісні характеристики економічних систем, і тому сам породжує дестабілізаційні впливи. Це вимагає поглибленого розгляду таких базових економічних категорій, як вартість, сутність і функції грошей, механізми емісії та підтримання стабільності грошової одиниці у зв'язку із змінами взаємодії реальної та фінансової економіки, процесами цифровізації, фінансіалізації, віртуалізації фінансового простору, непомірного зростання боргу, появою криптовалют тощо. В узагальненому вигляді стратегічне завдання забезпечення стійкості повинне вирішуватися, починаючи із стабільності грошової одиниці, розгортаючись через усі ринково-фінансові механізми і закінчуючи підтриманням стійкого функціонування усєї соціально-економічної системи. Вирішення цих завдань попереду.

З огляду на важливість і актуальність питань і проблем, обговорюваних на конференції, невідкладність їх вирішення для України, у цьому номері журналу публікуємо ряд статей, підготовлених на основі представлених на ній матеріалів.